

vso to nezgodo porodila je siromaku še žena dvojčka. — Doktor Zguba je torej za svoje desetake tožil, dobil pa ni nič, ker edino kravico siromaku niso smeli vzeti, ker dajala je otročičem prepotrebno mleko. — Nekega dne šel je siromak na bližnji sejem, kakor je tam sploh navada, četudi ni imel vinarja v žepu. Na sejmu je srečal ljubega doktorja Zgubo, kateri ga je lepo pozdravil, ga povabil, naj gre siromak ž njim na živinski sejem, da mu bo on kupil eno kozo in mu jo podaril (šenkal), ker ima veliko družino in malo mleka. Ševeda to iz usmiljenja. Doktor mu je res kupil lepo kozico in jo siromaku pred pričami podaril. Koza je veljala 15 kron. Ubožec kar misliti ni mogel, kako lepo se je vse to zgodilo, gnal svojo živinče iz sejma lepo domov in celo pot na vse pretege hvalil dobrega doktorja. V vasi, v kateri je stanoval, stala je seveda tudi gostilna. Pred to gostilno je siromak s kozico postal, pripovedoval o svoji sreči in hvalil zopet doktorja tistim, ki so ga hoteli poslušati. Stalo in pričkalo se je tam tudi več mešetarjev. Eden starejših izmed njih, ki je z doktorjem Zgubo imel že večkrat opravila, pa je z glavo zmajeval in proti koncu vprašal siromaka, če mu nič ne pade v glavo. „Pazi“, mu je rekel mešetar, „najbrž že jutri zjutraj pride doktor Zguba k tebi in ti zarubi kravo! Jaz na tvojem mestu zaklal bi še nocoj podarjeno kozo in jo pojedel. Mesa se menda tudi ne braniš!“ Siromaku se je ta nasvet dopadel in še isti večer je kozo zaklal ter jo raztranciral. — Res, takoj drugo jutro že je prišel dobrotljivi doktor z eksekutorjem in se ustavil pri siromaku in ga pokličeta iz hiše in doktor je od veselja cepetal in zaukazal eksekutorju: „Zdaj v imenu postave zarubite mu kravo! On ima zdaj kozo, ki mu mleko daje! jaz sem mu jo včeraj podaril.“ Siromak se je zdaj malo namrdnil, popraskal za ušesi, potem pa smehljivo doktorju zarežal in pokazal na plot rekši: „Ja, prav lepo se vam še enkrat zahvalim, gospod doktor, za vaše usmiljenje, jaz sem kozo še sinoči zaklal, ker moji otroci so navajeni le na kravje mleko, ali kožo vam pa vendar rad prodam, daste si lahko črevlje narediti, volno pa si lahko denete za ušesi, da boste tam še bolj kosmati.“ In doktor je odišel z dolgim, dolgim nosom.

Krasna Madjarka in zaljubljeni detektiv. V Aradu je pobegnila svojemo možu dražestna njegova žena ter je vzela s s seboj 16000 K. Policija je izvohala, da je lepa nezvestnica izginila v Velko Kikindo ter je poslala najspretnejšega detektiva, (skrivni policaj) da jo pripelje nazaj k rodbinskemu ognjišču. Toda, moj Bog, redarji tudi niso iz lesa, imajo tudi včasih rahla, občutljiva srca — zapeljiv pogled in sladek nasmeh kake zemljanke tudi poplete in zmeša takega varuha občnega miru in postave — kakor se je na primer naključilo našemu detektivu, kateri je, ko je našel lepo Madjarko, popihal ž njo čez mejo.

Sleparija. K dragotinarju Dieulafoiu v Parizu je prišel pred kratkim neki eleganten gospod ter si je hotel kupiti prstan. Med tem ko si je izbiral med prstani, je prišel v prodajalno berač. Kupovalec je

vtaknil roko v žep ter je dal beraču dar. Dragotinar je gledal na kupčevalčeve prste in je zapazil, da je beraču stisnil nekaj „bliščččega“. — Pustil je oba pri miru, ko sta pa odšla ju je sledil. Na trgu Ventimille sta se berač in kupovalec prstanov srečala, nato pa odšla na glažek vina. Ondi ju je dal dragotinar aretirati. Berač je moral pač prstanček vrniti.

Dragi zdravniki. Američanski zdravniki so dragi gospodje. Pokojnega predsednika Mac Kinleya so zdravili 8 dnij in računili 100000 dolarjev. Mac Kinley je vzlic temu računu umrl, ker je bil neozdravljivo ranjen.

Poroka stoletnega ženina. Milanški „Corriere della Sera“ javlja: V Alatri se je te dni oženil notar in mestni svetovalec Angelo Alviri po kratkem vdovčevanju, v starosti polnih 100 let, z gospico Paskvo Pulcinijovo. Mati „mladega ženina je doživela 105 let.

Gospodarske stvari.

O pomenu in uporabi umetnih gnojil.

Predavanje Dr. Ernesta Kramer-a, docenta na tehniški visoki šoli v Gradcu (Dalje.)

2. Umetna dušičnata gnojila.

Dušec se nahaja v gnoju kot amonijak, soliterjeve soli ali pa kot organski dušec, ki je važni del mnogih organskih spojin, posebno beljakovnatih. Organske snovi segnijejo v zemlji, pri tem se dušec spremeni v amonijak in slednji se prestroji v solitrnokisle soli (Nitrate). Najbrž ga dohaja iz teh solij rastlinam dovolj dušca ter da ga le izvanredno sprejemajo iz amonijakovih soli ali drugih dušičnastih spojin.

Na važnejšim gnojilom prištevamo vsled tega čilski solitar, ki ni drugega, kakor solitrnokisli natron. Ta solitar dobiva se iz južno-amerikanske republike Chili, in ima 95% solitrnokislega natrona; včasih ima ga pa komaj 70% in drugo je voda, kuhinska sol in pa magnezijeve soli. Več ko ima dušca v sebi, večje vrednosti je. Stane povprek 100 kilogramov 11 — 15 gl.

Čilski solitar je najboljši in najuspešnejši gnoj, ker se rad v vodi raztopi in rastline ga takoj povzijejo; ker ga dež iz zemlje jako lahko in brzo izpere, zato ga najbolje rabiš za površno gnojenje, ker s oslabele setve (po mrazu, toči, mrčesih) hitro pomagajo.

Kakor z vsemi umetnimi gnojili, tako ravnaj tudi s čilskim solitrom: stolci ga na drobno, ter redno potrosi. Dobro je primešati mu peska ali prsti.

Drugi važni gnoj, ki ima dušca v sebi, je živoplenokisli amonijak, ker ima 95% te soli ter se rad raztopi v vodi; zemlja ga hitro povzije; a predno ga rastline posrkajo, mora se spremeniti v solitrnokislo sol. Ta povspešuje rast bolj počasno, kakor čilski solitar. Mešajo ga s superfosfati, ter rabijo pod imenom amonijakov superfosfat. omeniti nam je še fosfornokisli amonijak jako izvrstni gnoj; le škoda, da ga le malo pridelujejo, oziroma prodajajo.

Gnojila z organskim dušcem so moke, narejene iz rogov in moke iz krvi. Moka iz krvi je zmleta pomešana kri, ki ima 13—14% organskega dušča, ter se v mokri zemlji takoj spremeni v amonijak. Ker pa rastline ne povzivajo lahko amonijakovih soli, morajo se poprej v zemlji spremeniti v solitrnokisle solij.

3. Umetna fosfornata in dušičnata gnojila.

Tem gnojilom prištevamo v prvi vrsti koščeno moko, ki velja za najstarejši in najizvrstnejši umetni gnoj. Te moke je pa več vrst, namreč razdeljene po načinu, kako se kosti za gnojilo pripravljajo.

Kosti same na sebi obstojijo iz zgorljivih snovij in iz pepela. Zgorljive snovi imajo pa v sebi koščeno mast in hrustančevino; pepel pa je sestavljen večinoma iz fosfornokislega vapna. Surove kosti se toraj ne morejo naravnost z vspehom uporabljati za gnojenje, ker se več let ustavljajo gnjilobi.

Kjer se pa kosti lahko in po ceni dobavljajo, se tudi lahko za mešan gnoj ali kompost vporabljajo, s tem, da se jim dostavlja kaka druga gnojilna snov. Toda tako obdelovanje nikakor ni umestno in je vedno boljše, da se kosti zamenjajo v bližnji tovarni za koščeno moko, ker surove kosti sicer počasi trohniijo.

Ako se kosti le navadno v stopah drobijo, dobimo iz njih tako zvano „surovo koščeno moko“, ki ima razven 16—18% neraztopljive fosforne kisline, še 3¹/₂—4¹/₂% organskega dušča v sebi. Surova koščena moka se v zemlji le zelo težko raztvorja (spreminja), zaradi tega, ker ima veliko maščobe, in ker je ni moči tako na drobno raztolči; vspeh njen je toraj le zelo počasen. Spraviti se mora tedaj brž ko mogoče v zemljo, ali jo pa podelati v mešani gnoj ali kompost. Uporaba surove koščene moke se toraj nikdar ne da priporočati.

Veliko večjega vspeha je brezdvomno takozvana „poparjena (zamolkla) koščena moka“. Kako pa to napraviti? Kostem se mora odvzeti maščoba s kemični sredstvi, ki so v stanu raztopiti to maščobo. Ako kosti poparimo, postanejo bolj mehke, hrustančevina spremeni se v klejovo vodo, katere se potem navzamejo vse kosti. Ako toraj spravimo poparjene in zmlete kosti v semljo, spremeni se neraztopni vapneni fosfat, ki je v koščeni moki, vsled gnjilobe kleja v raztopni vapneni fosfat, katerega rastline brzo povzijejo.

Poparjena koščena moka upliva toraj veliko hitreje na rastlinsko rast.

Obilnost redilnih snovij v poparjeni koščeni moki menjava med 20—32% fosforne kisline in med 1¹/₂—2¹/₂% dušča. Ako kupuješ poparjeno koščeno moko, moraš vedno navesti, ali potrekuješ zelo ali manje poparjeno. Zelo poparjena koščena moka, katero imenujemo „koščeno moko brez kleja“, ima v sebi 32% fosforne kisline in 1¹/₂% dušča; malo poparjena koščena moka ima pa le 20% fosforne kisline in pa 4¹/₂% dušča.

Če pa poliješ surovo ali poparjeno koščeno moko z žvepleno kislino, dobil bodeš tako imenovano predelano koščeno moko ali „supperfosfat koščene moke“, katera je brez dvoma najboljše umetno gnojilo. Super-

fosfat koščene moke prodaja se navadno s tem le razmerjem redilnih snovij:

I. 1¹/₂% neraztopne, 20% raztopne kisline, 1¹/₄% dušeca
 II. 7% „ 7% „ 7% „

V to vrsto umetnega gnoja spada nadalje tudi takozvani Perugano, katerega posebno Nemci v velikej meri rabijo. Pri nas rabi se le redko kje. Perugano je namreč zmes živalskih odpadkov in ostankov pomorskih ptičev in pomorskih živali, ki se na peruanskih otocih nahajajo. Perugano kateri se sedaj uvažja, ima veliko manj redilnih snovij, kakor oni, ki so ga poprej uživali; ima v sebi namreč povprek 5% dušeca in 11—16% fosforne kisline. Perugano prodaja se zdaj v tovarnah za umetna gnojila z določenimi redilnimi snovmi.

Dalje sledi.)

Kako se voda v kapnici ohrani dobra? Odgovor!

Če pridejo v vodo organske, t. j. rastlinske in živalske snovi, kar je pri kapnicah neizogibno, prično te snovi ob ugodnih razmerah in ob navzočnosti gotovih fermentov gniti ter dado vodi duh po gnilobi. Da se to prepreči, je skrbeti, da v vodo ne pridejo take snovi, oziroma, da ne morejo, gniti. Najboljše sredstvo je, kapnico vsako leto prav temeljito osnažiti, zlasti pa skrbeti, da se pri snaženju vsi fermenti umore; v to svrhu je najbolje, če kapnica nekaj dnij prazna stoji, da se izsuši, in potem se pobeli z apnenim beležem. Če je voda živa, t. j. če se v njej zarede živa bitja, je to le posledica z organskimi snovmi onečiščene vode, ker se ta bitja morejo le od teh snovij živiti. Take soli, ki bi v kapnicah preprečila gnilobo, ni; pač devajo v kapnice navadno kuhinjsko sol, ki pa nič ne pomaga, ker se je more le malo noter dejati. Sol res zavira gnilobo in tvorjenje gnilobnih fermentov, a le, če je v vodi dovolj; zadosti se je pa ne more notri dejati, ker bi bila potem voda slana in toraj nepitna.

Lanski sadni mošt sem zmešal z letošnjim, in sedaj je pričel cikati. Kaj naj storim, da preprečim nadeljno cikanje, ali naj rajši skuham žganje? Odgovor: Cikanje, t. j. tvorjenje kisove kisline, se more ustaviti z močnim zažveplanjem, a tako vino je kmalu porabiti ter je nezdravo, zato Vam svetujem, če mošta nočete porabiti za kis, da ga hitro v žganje pokuhate, kajti čim dalje odlašate, tem manj žganja boste dobili, ker se kisova kislina dela iz alkohola.

Kako se ozdravi pokvarjen želodec. Mnogokrat se pripeti, da si pokvarimo želodec z neprimerno jedjo, pijačo, največkrat pa z neprevidnim mešanjem obojega. Marsikdo prepričal se je sam, da ne kaže, ob enem piti vino in pivo, kar mu je želodec jako pokvarilo, dočim pa posamezno zavžita taka pijača ni škodovala. Tudi ne velja marsikomu poleg težkih in mastnih jedil piti pivo, kar vse vkup želodec težko prebavi. Skušnja seveda neprevidnega človeka potem pogosto nauči, česa se mora čuvati, da na novo zopet ne oboli. Razun čuvanja pri tem pa so dobra pri rokah tudi primerna zdravila, da so za časa pri roki. Ko čutiš od jedil preobložen želodec, pomaga, to je, ako ni druge bolezni zraven, frišen napravljen hren,

katerega kislina pomaga želodcu mastne jedi prekuhati. To pa je, če je želodec drugače zdrav in trden. Če je pa ta slaboten, velja primeren čaj za dristejo, kateri naj bi bil vedno pri hiši. Temu ob jednem pa mora biti tudi močna juha, goveja ali kurja. Zlasti kurja juha najboljše deluje v želodcu. Če pa takšna dristeja ni dosegla vsaj v ednem dnevu svojega učinka je znamenje, da so zraven želodca še druge bolezni, na kar je treba hitro poklicati dobrega zdravnika. Za bolen in slab želodec pa je Kneipp svetoval med drugim še posebno v pristnem žganju namočen petelin, kolmaž zlasti pa še encijan. Tega naj vzame bolehlavi človek v jutru na tešč par požirkov, seveda le nekaj kapljic. Ako pa čuti kako slabost v želodcu, naj takoj vzame za kavino žlico, če ne pomaga, pa še eno. Tako tudi, ko bi človek od slabosti želodca že omedlel, naj se mu dá tega zdravila, pa bode bolje. Zlasti svetuje on na potovanje, kjer človek največkrat dobi zastarano, prekuhano ali slabo kuhano jedila, vzeti seboj stekleničico take „tinkture“, v morebitno porabo kot zdravilo sebi ali drugim.

Ali je trsno listje pripravna krma za goved in ali je to listje, poškrplojeno z galico in z apnom, škodljivo? Ali bi obiranje listja ne škodovalo? Kako je pripraviti trsno listje za krmo? Odgovor: Trsno listje je dobra krma za goved, seveda ne samozase, temveč pomešano z drugo klajo, na pr. s senom. Trsno listje je najbolje zeleno pokrmiti, in sicer sproti, kakor se obira poleti, ko se trte po predpisanem načinu obščipavajo. Da bi se pa več listja zaradi krme obščipalo, kakor pravilno oskrbovanje predpisuje, to ne gre, ker je korist neznatna proti škodi, ki se stem napravi. Škrplojeno listje ni zdravo, ker vemo, da so bakrene spojine strup v živalskem želodcu; vendar nas skušnje učé, da se je tako listje brez posebne škode pokladalo. Vsekakor nam je pa biti previdnim. Na Tirolskem precej po trgatvi vse listje oberejo in je pokrmijo. Ovenelo in prebarvano listje, ki je že bolj ali manj suho, ima le majhno redilno vrednost.

Kako se pozna, če je pitna voda dobra in nima zdravju škodljivih snovij v sebi. Napolni naj se kozarec z vodo, o katere čistosti se hoče prepričati in se vrže košček kockastega sladkorja (Würfelzucker) vanjo, ter se vse postavi v ne preveč hladen prostor in pusti čez noč. Če je voda prosta zdravju škodljivih snovij, je zjutraj popolnoma čista, če pa postane mlečnasto penasta, je to znak, da ni zdravju ugodna in se naj je ne rabi za pijačo.

Loterijske številke.

Trst, dne 31. oktobra: 1, 22, 4, 80, 70.
 Gradec, dne 9. novembra: 42, 12, 56, 88, 50.

Stajerska
ROGACKA
 Gempel in Styria-relec
 KISELA VODA SVETOVNOZNANA
 OSVEŽUJOČA PIJACA. Nepresegljiva zdravilna voda.

JOS. ORNIG

v Ptuj

prodaja premog (Steinkohle) po najnižji ceni.

Tam se dobi tudi sol, moka, kaša, riž, otrobi, ječmenov šrot in drugo blago.

340

Prilichen nakup za Božič. Čudovito po cenah

400 komadov za l. gld 80 kr

1 dražestno pozlačena ura z verižico, s 3letnim jamstvom, 6 kom. prim. žepnih rut, 1 svetovno patentovani žepni tintnik od nikla, 1 mičen album za slike, obsezajoč 36 najlepših slik sveta, 1 mašina za računiti „Patent“, katera izračuni samo najtežje eksemple, k temu eno navodilo, 1 sp. sovnik za pisma, poraben za vsakogar, 5 kom. najlepših razglednic, 5 kom. čudovitih prerokovanj egiptovskih prerokovalcev, ki vzbujajo veliko smeha, 1 garnitura manšetnih in srajčnih gumb iz double-zlata, patentovana zapona 3% zlata, 1 prijetno dišeče toaletno milo, 1 fino žepno zrcalo, 1 prakt. žepni nožič, 1 ff nastavek za smotke z jantarom, 1 modern. moški prstan s imit. zlahtnim kamnom, 20 komadov pisarniških predmetov in še 300 raznih v gospodinjstvu neizogibno potrebnih predmetov. Vse skupaj z uro, ki je sama vredna tega denarja, velja proti poštnemu povzetju ali če se denar naprej pošlje, samo 1 gld. 80 kr. skoz razp. pošiljavnico Ch. Jungwirth, Krakav, A. Risiko izključen. Za neugajajoč se vrne denar.

Haloško vino lastni pridelek

iz leta 1899 liter 42 vin., iz leta 1900 liter 45 vin., iz leta 1901 liter 36 vinarjev, prodaja na debelo **Roza Wessely** v Ptuj, Kanižno predmestje štev. 85. 344

Dva čevljarska pomočnika in enega fanta v učenju sprejemem takoj. Pomočnika imata trajen zaslužek.

JAKOB OCVIRK

čevljarski mojster na Teharjih pri Celji 346

Viničar

ki se razume na nove amerikske nasade in ima 3 do 4 ali več svojih delavnik oseb, se takoj ali pa pozneje sprejme. Vpraša se pri g.

Kratzer-ju v Ptuj, Hebergasse štev. 1.

Močne vinske sode

od 250 do 700 do 700 litrov, prodaja liter po 1²/₂, 2, 2¹/₂ kr.

J. Kreinigg, trgovec v Žalcu (Sachsenfeld.) 317

